

Taittirīya-Brāhmaṇa

Book 2, Chapter 6

Edited by Subramania Sarma, Chennai

Final proofread version, 1st April 2005

[[2-6-1-1]]

स्वाद्वीं त्वा॑ स्वादुना॑।
तीव्रां तीव्रेण।
अमृताम् मृतेन।
मधुमती॑ मधुमता।
सृजामि॑ सःसोमैन।
सोमोऽस्यश्चिभ्या॑ पच्यस्व।
सरस्वत्यै पच्यस्व।
इन्द्राय सुत्राम्णे॑ पच्यस्व।
परीतो॑ षिञ्चता॑ सुतम्।
सोमो॑ य उत्तमः॒ हृविः ॥ १ ॥

[[2-6-1-2]]

दुधन्वा॑ यो॑ नर्यौ॑ अप्स्वन्तरा।
सुषाव॑ सोममद्रिभिः।
पुनातु॑ ते॑ परिस्फुतम्।
सोमः॒ सूर्यस्य॑ दुहिता।
वारेण॑ शश्वता॑ तना॑।
वायुः॑ पूतः॑ पवित्रैण।
प्राङ्गरब्सोमो॑ अतिद्रुतः।
इन्द्रस्य॑ युज्यः॑ सखा॑।
वायुः॑ पूतः॑ पवित्रैण।
प्रत्यङ्गरब्सोमो॑ अतिद्रुतः ॥ २ ॥

[[2-6-1-3]]

इन्द्रस्य॑ युज्यः॑ सखा॑।

ब्रह्म क्षत्रं पवते तेज इन्द्रियम्।
 सुरया सोमः सुत आसुतो मदाय।
 शुक्रेण देव देवताः पिपृग्धि।
 रसेनान्नं यजमानाय धेहि।
 कुविदुङ्ग यवमन्तो यवं चित्।
 यथा दान्त्यनुपूर्वं विघ्नं।
 इहेहैषां कृणुत भोजनानि।
 ये वर्हिषो नमोवृक्तिं न जग्मुः।
 उपयामगृहीतोऽस्याश्विभ्यां त्वा जुष्टं गृह्णामि॥ ३॥

[[2-6-1-4]]

सरस्वत्या इन्द्राय सुत्राम्णै।
 एष ते योनिस्तेजसे त्वा।
 वीर्यां त्वा बलाय त्वा।
 तेजोऽसि तेजो मयि धेहि।
 वीर्यमसि वीर्य मयि धेहि।
 बलमसि बलं मयि धेहि।
 नाना हि वा देवहितः सदः कृतम्।
 मा सः सृक्षाथां परमे व्योमन्।
 सुरा त्वमसि शुष्मिणी सोम एषः।
 मा मा हिः सीः स्वां योनिमाविशन्॥ ४॥

[[2-6-1-5]]

उपयामगृहीतोऽस्याश्विनं तेजः।
 सारस्वतं वीर्यम्।
 ऐन्द्रं बलम्।
 एष ते योनिर्मोदाय त्वा।
 आनन्दाय त्वा महसे त्वा।
 ओजोऽस्योजो मयि धेहि।
 मन्युरसि मन्युं मयि धेहि।
 महोऽसि महो मयि धेहि।

सहौऽसि सहो मयि धेहि।
 या व्याग्रं विषूचिका।
 उभौ वृकं च रक्षति।
 श्येनं पत्रिणं सिंहम्।
 सेमं पात्वं हसः।
 संपृचः स्थं सं मा भद्रेण पूङ्क।
 विपृचः स्थं वि मा पाप्मना पूङ्क॥ ५॥
 हविः प्रत्यङ्गसोमो अतिंद्रुतो गृहाम्याविशन्विषूचिका पञ्चं च॥ १॥

[[2-6-2-1]]

सोमो राजाऽमृतं सुतः।
 ऋजीषेणाजहान्मृत्युम्।
 ऋतेन सत्यमिन्द्रियम्।
 विपानं शुक्रमन्धसः।
 इन्द्रस्येन्द्रियम्।
 इदं पयोऽमृतं मधु।
 सोममन्धो व्यपिबत्।
 छन्दसा हुःसः शुचिषत्।
 ऋतेन सत्यमिन्द्रियम्।
 अन्धः क्षीरं व्यपिबत्॥ १॥

[[2-6-2-2]]

कुण्डाङ्गिरसो धिया।
 ऋतेन सत्यमिन्द्रियम्।
 अन्नात्परिस्तुतो रसम्।
 ब्रह्मणा व्यपिबत्क्षत्रम्।
 ऋतेन सत्यमिन्द्रियम्।
 रेतो मूत्रं विजहाति।
 योनिं प्रविशदिन्द्रियम्।
 गर्भो जरायुणाऽवृतः।
 उल्बं जहाति जन्मना।

ऋृतेन सृत्यमिन्द्रियम्॥ २॥

[[2-6-2-3]]

वेदैन रूपे व्यकरोत्।
सतासुती प्रजापतिः।
ऋृतेन सृत्यमिन्द्रियम्।
सोमैन् सोमौ व्यपिबत्।
सुतासुतौ प्रजापतिः।
ऋृतेन सृत्यमिन्द्रियम्।
दृष्ट्वा रूपे व्याकरोत्।
सृत्यानृते प्रजापतिः।
अश्रद्धामनृतेऽदधात्।
श्रद्धाऽ सृत्ये प्रजापतिः।
ऋृतेन सृत्यमिन्द्रियम्।
दृष्ट्वा परिस्तुतो रसम्।
शुक्रेण शुक्रं व्यपिबत्।
पयः सोमं प्रजापतिः।
ऋृतेन सृत्यमिन्द्रियम्।
विपानऽ शुक्रमन्धसः।
इन्द्रस्येन्द्रियम्।
इदं पयोऽमृतं मधु॥ ३॥

अञ्चः क्षीरं व्यपिबज्जन्मन्तर्तेन सृत्यमिन्द्रियङ् श्रद्धाऽ सृत्ये प्रजापतिरुष्टौ च॥ २॥
सोमो राजा विपानऽ सोममञ्चोऽन्नाद्रेतो मूत्रं वेदैन सतासुती सोमैन सुतासुतौ दृष्ट्वा रूपे दृष्ट्वा परिस्तुता रसं विपानं दशा॥

[[2-6-3-1]]

सुरावन्तं बर्हिषदर्श सुवीरम्।
यज्ञाऽ हिन्वन्ति महिषा नमोभिः।
दधानाः सोमं दिवि देवतासु।
मद्देमेन्द्रं यजमानाः स्वर्काः।
यस्ते रसः संभृत ओषधीषु।

सोमस्य शुष्मः सुरया सुतस्य।
 तेन जिन्व यजमानं मदैन।
 सरस्वतीमश्विनाविन्द्रमग्निम्।
 यमश्विना नमुचेरासुरादधि।
 सरस्वत्यसनोदिन्द्रियाय॥ १॥

[[2-6-3-2]]

इमं तः शुक्रं मधुमन्तमिन्दुम्।
 सोमः राजानमिह भक्षयामि।
 यदत्र रिसः रसिनः सुतस्य।
 यदिन्द्रो अपिबच्छचीभिः।
 अहं तदस्य मनसा शिवेन।
 सोमः राजानमिह भक्षयामि।
 पितृभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधा नमः।
 पितामहेभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधा नमः।
 प्रपितामहेभ्यः स्वधाविभ्यः स्वधा नमः।
 अक्षन्तिरः॥ २॥

[[2-6-3-3]]

अमीमदन्त पितरः।
 अतीतृपन्त पितरः।
 अमीमृजन्त पितरः।
 पितरः शुन्धव्यम्।
 पुनन्तु मा पितरः सोम्यासः।
 पुनन्तु मा पितामहाः।
 पुनन्तु प्रपितामहाः।
 पवित्रेण शतायुषा।
 पुनन्तु मा पितामहाः।
 पुनन्तु प्रपितामहाः॥ ३॥

[[2-6-3-4]]

पवित्रेण शतायुषा।

विश्वमायुर्वैश्वरै।
 अग्न आयूर्षि पवसेऽग्ने पवस्व।
 पवमानः सुवर्जनः पुनन्तु मा देवजनाः।
 जातवेदः पवित्रवद्यते पवित्रमर्चिषि।
 उभाभ्यां देव सवितर्वैश्वदेवी पुनती।
 ये समानाः समनसः।
 पितरौ यमराज्यै।
 तेषां लोकः स्वधा नमः।
 यज्ञो देवेषु कल्पताम्॥ ४॥

[[2-6-3-5]]

ये सजाताः समनसः।
 जीवा जीवेषु मामकाः।
 तेषां श्रीर्मयि कल्पताम्।
 अस्मिंल्लोके शतं समाः।
 द्वे स्तुती अशृणवं पितृणाम्।
 अहं देवानामुत मत्यानाम्।
 याभ्यामिदं विश्वमेजत्समेति।
 यदन्तरा पितरं मातरं च।
 इदं हृविः प्रजननं मे अस्तु।
 दशवीरं सर्वगणङ्ग स्वस्तयै।
 आत्मसनि प्रजासनि।
 पशुसन्यभयसनि लोकसनि।
 अग्निः प्रजां बहुलां मै करोतु।
 अन्नं पयो रेतौ अस्मासु धत्त।
 रायस्पोषमिष्मूर्जमस्मासु दीधरत्स्वाहा॥ ५॥
 इन्द्रियाय पितरः शतायुषा पुनन्तु मा पितामहाः पुनन्तु प्रपितामहाः कल्पतां स्वस्तये पञ्च च॥ ३॥

[[2-6-4-1]]

सीसैन तत्रं मनसा मनीषिणः।
 उर्णसूत्रेण कवयौ वयन्ति।

अश्विना॑ यज्ञां सवि॒ता सरस्वती।
 इन्द्रस्य रूपं वरुणो भिषज्यन्।
 तदस्य रूपमृतः शचीभिः।
 तिस्मो दधुर्देवताः सरराणाः।
 लोमानि॑ शर्षैर्बहुधा न तोक्मभिः।
 त्वगस्य मांसमभवन्न लजाः।
 तदश्विना॑ भिषजा॑ रुद्रवर्तनी।
 सरस्वती वयति॑ पेशो अन्तरः॥ १॥

[[2-6-4-2]]

अस्थि॑ मज्जानं॑ मासरैः।
 कारोतरेण॑ दधतो॑ गवा॑ त्वचि।
 सरस्वती॑ मनसा॑ पेशलं॑ वसु।
 नासत्याभ्यां॑ वयति॑ दर्शतं॑ वपुः।
 रसं॑ परिस्फुता॑ न रोहितम्।
 नग्नहुर्धीरस्तसरं॑ न वेम।
 पयसा॑ शुक्रमृतं॑ जनित्रैम्।
 सुरया॑ मूत्राज्जनयन्ति॑ रेतः।
 अपामतिं॑ दुर्मतिं॑ बाधमानाः।
 ऊवध्यं॑ वातः॑ सबुवं॑ तदारात्॥ २॥

[[2-6-4-3]]

इन्द्रः॑ सुत्रामा॑ हृदयेन॑ सृत्यम्।
 पुरोडाशै॑न सवि॒ता जजान।
 यकृत्क्षोमानं॑ वरुणो भिषज्यन्।
 मतस्वे॑ वायव्यैर्न॑ मिनाति॑ पित्तम्।
 आन्त्राणि॑ स्थाली॑ मधु॑ पिन्वमाना।
 गुदा॑ पात्राणि॑ सुदुघा॑ न धेनुः।
 श्येनस्य॑ पत्रं॑ न प्लीहा॑ शचीभिः।
 आसन्दी॑ नाभिरुदरं॑ न माता।
 कुम्भो॑ वनिष्टुर्जनिता॑ शचीभिः।

यस्मिन्नग्रे योन्यां गर्भोऽन्तः ॥ ३ ॥

[[2-6-4-4]]

प्लशीव्यक्तः शतधार उत्सः।
दुहे न कुम्भीः स्वधां पितृभ्यः।
मुखः सदस्य शिर इत्सदेन।
जिह्वा पवित्रमश्विना सः सरस्वती।
चप्यं न पायुर्भिषगस्य वालः।
वस्तिर्न शोपो हरसा तरस्वी।
अश्विभ्यां चक्षुरमृतं ग्रहाभ्याम्।
छागेन तेजौ हृविषा श्रुतेन।
पक्षमाणि गोधूमैः क्लैरुतानि।
पेशो न शुक्ळमसितं वसाते ॥ ४ ॥

[[2-6-4-5]]

अविन मेषो नसि वीर्याय।
प्राणस्य पन्था अमृतो ग्रहाभ्याम्।
सरस्वत्युपवाकैव्यानम्।
नस्यानि बहिर्बदर्जजान।
इन्द्रस्य रूपमृषभो बलाय।
कण्ठ्याः श्रोत्रममृतं ग्रहाभ्याम्।
यवा न बहिर्भ्रुवि केसराणि।
कुर्कन्धु जड्जे मधु सारधं मुखात्।
आत्मनुपस्थे न वृक्षस्य लोम।
मुखे इमश्रूणि न व्याघ्रलोमम् ॥ ५ ॥

[[2-6-4-6]]

केशा न शीर्षन्यशसे श्रियै शिखा।
सिंहस्य लोम त्विषिरिन्द्रियाणि।
अङ्गान्यात्मन्मिषजा तदश्विना।
आत्मानमङ्गः समधात्सरस्वती।
इन्द्रस्य रूपः शतमानमायुः।

चन्द्रेण ज्योतिरमृतं दधाना।
 सरस्वती योन्यां गर्भमन्तः।
अश्विभ्यां पल्ली सुकृतं बिभर्ति।
अपां रसैन् वरुणो न साम्ना।
 इन्द्रङ्गु श्रियै जनयन्नप्सु राजा।
 तेजः पश्नूनां हविरिन्द्रियावत्।
परिस्थुता पयसा सारघं मधु।
अश्विभ्यां दुग्धं भिषजा सरस्वत्या सुतासुताभ्यांम्।
अमृतः सोम इन्दुः ॥ ६ ॥
 अन्तर आरादन्तर्वसाते व्याघ्रलोमः राजा चत्वारि च ॥ ४ ॥

[[2-6-5-1]]

मित्रौऽसि वरुणोऽसि।
 समहं विश्वैर्देवैः।
क्षत्त्वस्य नाभिरसि।
क्षत्त्वस्य योनिरसि।
स्योना मा सीद।
सुषदा मा सीद।
 मा त्वा हिंसीत।
 मा मा हिंसीत।
 निषसाद धृतव्रतो वरुणः।
पस्त्यास्वा ॥ १ ॥

[[2-6-5-2]]

साम्राज्याय सुक्रतुः।
 देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे।
अश्विनौर्बहुभ्यांम्।
पूष्णो हस्ताभ्याम्।
अश्विनोर्भैषज्येन।
 तेजसे ब्रह्मवर्चसायाभिषिञ्चामि।
 देवस्य त्वा सवितुः प्रसवे।

अश्विनौ र्वा हुभ्याम्।
पूष्णो हस्ता भ्याम्।
सरस्वत्यै भैषज्येन॥ २॥

[[2-6-5-3]]

वीर्याया न्नाद्याया भिषिञ्चामि।
देवस्य त्वा सवितुः प्रसुवे।
अश्विनौ र्वा हुभ्याम्।
पूष्णो हस्ता भ्याम्।
इन्द्रस्येन्द्रियेण।
श्रियै यशसे बलाया भिषिञ्चामि।
कौडसि कतु मौडसि।
कस्मै त्वा काय त्वा।
सुश्लोकाँ४ सुमङ्गलाँ४ सत्यराजाशन।
शिरो मे श्रीः॥ ३॥

[[2-6-5-4]]

यशो मुखम्।
त्विषिः केशाश्च इमश्रूणि।
राजा मे प्राणोऽमृतम्।
सम्राद्धक्षुः।
विराट्छोत्रम्।
जिह्वा मे भद्रम्।
वाञ्छहः।
मनो मन्युः।
स्वराङ्गामः।
मोदाः प्रमोदा अङ्गुलीरञ्जनि॥ ४॥

[[2-6-5-5]]

चित्तं मे सहः।
बाहू मे बलमिन्द्रियम्।
हस्तौ मे कर्म वीर्यम्।

आ॒त्मा क्ष॒त्रमुरो मम् ।
 पृ॒ष्ठीर्मै राष्ट्रमुदरमःसौ॑।
 ग्री॒वा॒श्च श्रोण्यौ॑।
 ऊरू॒ अरू॒ली जानुनी॑।
 विशो॒ मेऽज्ञानि स॒र्वतः॑।
 नाभिर्मै चित्तं विज्ञानम्॑।
 पायुर्मैऽपचितिर्भ॒सत्॥ ५॥

[[2-6-5-6]]

आ॒नन्दनन्दावाण्डौ मै॑।
 भगः॒ सौभाग्यं॒ पसः॑।
 जङ्घाभ्यां॒ पञ्चां॒ धर्मौऽस्मि॑।
 विशि॒ राजा॒ प्रतिष्ठितः॑।
 प्रतिक्षुच्चे॒ प्रतितिष्ठमि॒ राष्ट्रे॑।
 प्रत्यश्वेषु॒ प्रतितिष्ठामि॒ गोषु॑।
 प्रत्यज्ञेषु॒ प्रतितिष्ठाम्यात्मन्।
 प्रतिप्राणेषु॒ प्रतितिष्ठामि॒ पुष्टे॑।
 प्रतिद्यावापृथिव्योः॑।
 प्रतितिष्ठामि॒ यज्ञे॥ ६॥

[[2-6-5-7]]

त्र्या॒ देवा॒ एकदशा॑।
 त्र्यस्त्रिंश्चाः॒ सुराधसः॑।
 बृहस्पतिपुरोहिताः॑।
 देवस्य॒ सवितुः॒ सवे॑।
 देवा॒ देवैरवन्तु॒ मा॑।
 प्रथमा॒ द्वितीयैः॑।
 द्वितीयास्त्रृतीयैः॑।
 तृतीयाः॒ सत्येन॑।
 सत्यं॒ यज्ञेन॑।
 यज्ञो॒ यजुर्भिः॥ ७॥

[[2-6-5-8]]

यजूँ^१षि सामभिः ।
सामा[॥]न्युग्मिः ।
ऋचौ या॒ज्याभिः ।
या॒ज्या॑ वषद्वा॒रैः ।
वषद्वा॒रा आहुतिभिः ।
आहुतयो मे कामा॒न्त्समर्धयन्तु ।
भूः स्वाहा॑ ।
लोमा॒नि प्रयत्निर्मम ।
त्वञ्च आनंति॒रागतिः ।
मा॒ः सं म उपनतिः ।
वस्वस्थि॑ ।
मजा॒ म आनंतिः ॥ ८ ॥
पस्त्या॒स्वा सरस्वत्यै भैषज्येन॒ श्रीरङ्गानि भ॒सद्यज्ञे यज्ञो यजुर्भिरुपनतिर्द्वं च ॥ ५ ॥

[[2-6-6-1]]

यद्वा॑ देव॒हेडनम् ।
देवा॒सश्चकृमा॑ व्यम् ।
अग्निर्मा॑ तस्मा॒देनसः ।
विश्वा॑न्मुञ्चत्वः॒हसः ।
यदि॑ दिवा॑ यदि॑ नक्तम् ।
एना॑र्सि॒ चकृमा॑ व्यम् ।
वायुर्मा॑ तस्मा॒देनसः ।
विश्वा॑न्मुञ्चत्वः॒हसः ।
यदि॑ जाग्रद्यदि॑ स्वप्नै॑ ।
एना॑र्सि॒ चकृमा॑ व्यम् ॥ १ ॥

[[2-6-6-2]]

सूर्यो॑ मा॑ तस्मा॒देनसः ।
विश्वा॑न्मुञ्चत्वः॒हसः ।
यद्वामे॑ यदरण्ये ।

यत्सुभायां यदिन्द्रिये।
 यच्छूद्रे यद्यै॥
 एनश्वकृमा वयम्।
 यदेकस्याधि धर्मणि।
 तस्यावयजनमसि।
 यदापो अग्निया वरुणेति शापामहे।
 ततौ वरुण नो मुञ्च॥ २॥

[[2-6-6-3]]

अवभृथ निचङ्कुण निचेरुरसि निचङ्कुण।
 अव देवैर्देवकृतमेनौऽयाट।
 अव मत्यैर्मर्त्यैकृतम्।
 उरोरा नौ देव रिषिस्पाहि।
 सुमित्रा न आप ओषधयः सन्तु।
 दुर्मित्रास्तस्मै भुयासुः।
 यौऽस्मान्देष्टि।
 यं च वयं द्विष्मः।
 द्रुपदादिवेन्मुमुचानः।
 स्विन्नः स्नात्वी मलादिव॥ ३॥

[[2-6-6-4]]

पूतं पवित्रेणेवाज्यम्।
 आपः शुन्धन्तु मैनसः।
 उद्वयं तमसस्परि।
 पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरम्।
 देवं दैवत्रा सूर्यम्।
 अग्न्म ज्योतिरुत्तमम्।
 प्रतियुतो वरुणस्य पाशः।
 प्रत्यस्तो वरुणस्य पाशः।
 एघौऽस्येधिषीमहि।
 समिदसि॥ ४॥

[[2-6-6-5]]

तेजोऽसि तेजो मर्यि धेहि।
अपो अन्वचारिषम्।
रसैन समसृक्षमहि।
पयस्वाँ अग्न आगमम्।
तं मा सङ्सृज वर्चसा।
प्रजया च धनेन च।
समावर्ति पृथिवी।
समुषा:।
समु सूर्यः।
समु विश्वामिदं जगत्।
वैश्वानर ज्योतिर्भूयासम्।
विभुं कामं व्यश्वै।
भूः स्वाहा॥ ५॥
स्वप्न एनाऽसि चकृमा वयं मुञ्च मलादिव समिदसि जगत्त्वीणि च॥ ६॥

[[2-6-7-1]]

होता यक्षत्समिधेन्द्रमिडस्पदे।
नाभा पृथिव्या अधि।
दिवो वर्षमन्त्समिध्यते।
ओजिष्ठश्वर्षणीसहान्।
वेत्वाज्यस्य होतर्यज।
होता यक्षत्तनूनपातम्।
ऊतिभिर्जेतारमपराजितम्।
इन्द्र देवः सुवर्विदम्।
पथिभिर्मधुमत्तमैः।
नराशःसैन तेजसा॥ १॥

[[2-6-7-2]]

वेत्वाज्यस्य होतर्यज।
होता यक्षदिङ्गभिरिन्द्रमीडितम्।

आजुहानममर्त्यम्।
 देवो देवैः सर्वीर्यः।
 वज्रहस्तः पुरंदरः।
 वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षद्विर्षीन्द्रं निषद्वरम्।
 वृषभं नयापसम्।
 वसुभी रुद्रैरादित्यैः।
 सयुग्मिर्बिर्हिरासदत्॥ २॥

[[2-6-7-3]]

वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षदोजो न वीर्यम्।
 सहो द्वार इन्द्रमवर्धयन्।
 सुप्रायणा विश्रयन्तामृतावृधः।
 द्वार इन्द्राय मीढुषै।
 वियन्त्वाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षदुषे इन्द्रस्य धेनू।
 सुदुघै मातरौ मही।
 सवातरौ न तेजसी।
 वत्समिन्द्रमवर्धताम्॥ ३॥

[[2-6-7-4]]

वीतामाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षद्वैवया होतारा।
 भिषजा सखाया।
 हविषेन्द्रं भिषज्यतः।
 कवी देवौ प्रचेतसौ।
 इन्द्राय धत्त इन्द्रियम्।
 वीतामाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षत्तिस्त्रो देवीः।
 त्रयस्त्रिघातवोऽपसः।

इडा सरस्वती भारती ॥ ४ ॥

[[2-6-7-5]]

महीन्द्रपत्नीर्हविष्मतीः ।
वियन्त्वाज्यस्य होतर्यजे ।
होता यक्षस्त्वष्टारमिन्द्र देवम् ।
भिषजं सुयजं घृतश्रियम् ।
पुरुरूपं सुरेतसं मधोनिम् ।
इन्द्राय त्वष्टा दधिन्द्रियाणि ।
वेत्वाज्यस्य होतर्यजे ।
होता यक्षद्वन्स्पतिम् ।
शमितारं शतक्रतुम् ।
धियो जोष्टारमिन्द्रियम् ॥ ५ ॥

[[2-6-7-6]]

मध्वा समञ्जन्पथिभिः सुगेभिः ।
स्वदाति हृव्यं मधुना घृतेन ।
वेत्वाज्यस्य होतर्यजे ।
होता यक्षदिन्द्रङ्गु स्वाहाॽॽज्यस्य ।
स्वाहा मेदसः ।
स्वाहा॑ स्तोकानाम् ।
स्वाहा॑ स्वाहाकृतीनाम् ।
स्वाहा॑ हृव्यसूक्तीनाम् ।
स्वाहा॑ देवाः आज्यपान् ।
स्वाहेन्द्रं होत्राजुषाणाः ।
इन्द्र आज्यस्य वियन्तु ।
होतर्यजे ॥ ६ ॥

तेजसाऽॽॽसददर्धतां भारतीन्द्रियं जुषाणा द्वे च ॥ ७ ॥

समिधेन्द्रं तनूनपातमिडाभिर्हिंशयोजे उषे दैव्या तिस्रस्त्वष्टारं वनस्पतिमिन्द्रम् । समिधेन्द्रं चतुर्वेत्वेको वियन्तु द्विर्वितामेको वियन्तु द्विर्वेत्वेको वियन्तु होतर्यजे ॥

[[2-6-8-1]]

समिद्ध इन्द्र उषसामनीकै।
 पुरोरुचा पूर्वकृद्वावृधानः।
 त्रिभिर्द्वैस्त्रिंशता वज्रबाहुः।
 जघानं वृत्रं वि दुरो ववार।
 नराशःसः प्रति शूरो मिमानः।
 तनूनपात्राति यज्ञस्य धाम।
 गोभिर्विपावन्मधुना समञ्जन्।
 हिरण्यैश्वन्दी यजति प्रचेताः।
 ईडितो देवैर्हरिवाऽ अभिष्ठिः।
 आजुहानो हविषा शर्धमानः ॥ १ ॥

[[2-6-8-2]]

पुरुदरो मघवान्वज्रबाहुः।
 आयातु यज्ञमुप नो जुषाणः।
 जुषाणो बर्हिर्हरिवान्न इन्द्रः।
 प्राचीनं सीदत्प्रदिशा पृथिव्याः।
 उरुव्यचाः प्रथमान् स्योनम्।
 आदित्यैरक्तं वसुभिः सजोषाः।
 इन्द्रं दुरः कवष्यो धावमानाः।
 वृषाणं यन्तु जनयः सुपतीः।
 द्वारां देवीरभितो विश्रयन्ताम्।
 सुवीरा वीरं प्रथमाना महौभिः ॥ २ ॥

[[2-6-8-3]]

उषासा नक्तो बृहती बृहन्तम्।
 पयस्वती सुदुधे शूरमिन्द्रम्।
 पेशस्वती तन्तुना संव्ययन्ती।
 देवानां देवं यजतः सुरुक्मे।
 दैव्या मिमाना मनसा पुरुत्रा।
 होताराविन्द्रं प्रथमा सुवाचा।
 मूर्धन्यज्ञस्य मधुना दधाना।

प्राचीनं ज्योतिर्हविषा वृथातः।
 तिस्रो देवीर्हविषा वर्धमानाः।
 इन्द्रं जुषाणा वृषणं न पतीः॥ ३॥

[[2-6-8-4]]

अच्छिन्नं तन्तुं पयसा सरस्वती।
 इडा देवी भारती विश्वतूर्तिः।
 त्वष्टा दधिन्द्राय शुष्मम्।
 अपाकोऽचिंष्टुर्यशसे पुरुणि।
 वृषा यजन्वृषणं भूरिरेताः।
 मूर्धन्यज्ञस्य समनकु देवान्।
 वनस्पतिरवसृष्टे न पाशैः।
 त्मन्या समञ्जच्छमिता न देवः।
 इन्द्रस्य हव्यैर्जठरं पृणानः।
 स्वदाति हव्यं मधुना घृतेन।
 स्तोकानामिन्दुं प्रति शूर इन्द्रः।
 वृषायमाणो वृषभस्तुराषाट्।
 घृतप्रुषा मधुना हव्यमुन्दन।
 मूर्धन्यज्ञस्य जुषतां स्वाहा॥ ४॥
 शर्धमानो महोभिः पतीर्घृतेन चत्वारि च॥ ८॥
 इति कृष्णयजुर्वेदीयतैतरीयब्राह्मणे द्वितीयाष्टके षष्ठाध्यायेऽष्टमोऽनुवाकः॥ ८॥

[[2-6-9-1]]

आचर्षणि प्रा विवेष यन्मा।
 तं सधीचीः।
 सत्यमित्तन्न त्वावाऽन्यो अस्ति।
 इन्द्रं देवो न मर्त्यो ज्यायान्।
 अहन्नहिं परिशयानमर्णः।
 अवासृजोऽपो अच्छा समुद्रम्।
 प्रसंसाहिषे पुरुहृत शत्रून्।
 ज्येष्ठस्ते शुष्म इह रातिरस्तु।

इन्द्राभर् दक्षिणेना वसूनि।
 पतिः सिन्धूनामसि रेवतीनाम्।
 स शेवृघ्मधिघा द्युम्नमस्मे।
 महि क्षत्रं जनाषाडिन्द्र तव्यम्।
 रक्षा च नो मधोनः पाहि सूरीन्।
 राये च नः स्वपत्या इषे धाः ॥ १ ॥
 रेवतीनां चत्वारि च ॥ ९ ॥

[[2-6-10-1]]

देवं बर्हिरिन्द्रं सुदेवं देवैः।
 वीरवत्स्तीर्णं वेद्यामवर्धयत्।
 वस्तोर्वृतं प्राक्तोर्भृतम्।
 राया बर्हिष्मतोऽत्यगात्।
 वसुवने वसुधेयस्य वेतु यज।
 देवीद्वार इन्द्रं संघाते।
 विद्वीर्यामन्नवर्धयन्।
 आ वत्सेन तरुणेन कुमरेण च मीविता अपार्वीणम्।
 रेणुककाटं नुदन्ताम्।
 वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज ॥ १ ॥

[[2-6-10-2]]

देवी उषासा नक्ता ॥।
 इन्द्रं यज्ञे प्रयत्यहेताम्।
 दैवीर्विशः प्रायासिष्ठाम्।
 सुप्रीते सुधिते अभूताम्।
 वसुवने वसुधेयस्य वीतां यज।
 देवी जोष्टी वसुधिती।
 देवमिन्द्रमवर्धताम्।
 अयाव्यन्याऽधा द्वेषाऽसि।
 आऽन्याऽवाक्षीद्वसु वार्याणि।
 यजमानाय शिक्षिते ॥ २ ॥

[[2-6-10-3]]

वसुवने वसुधेयस्य वीतां यज।
 देवी ऊर्जाहृती दुघे सुदृघै।
 पयसेन्द्रमवर्धताम्।
 इष्मूर्जमन्याऽवाक्षीत्।
 सगिधः सपीतिमन्या।
 नवैन पूर्वं दयमाने।
 पुराणेन नवम्।
 अधातामूर्जमूर्जाहृती वसु वार्याणि।
 यजमानाय शिक्षिते।
 वसुवने वसुधेयस्य वीतां यज॥ ३॥

[[2-6-10-4]]

देवा दैव्या होतारा।
 देवमिन्द्रमवर्धताम्।
 हृताधशः सावाभाष्टि वसु वार्याणि।
 यजमानाय शिक्षितौ।
 वसुवने वसुधेयस्य वीतां यज।
 देवीस्तस्तस्तसो देवीः।
 पतिमिन्द्रमवर्धयन्।
 अस्पृक्षद्वारती दिवम्।
 रुद्रैर्यजः सरस्वती।
 इडा वसुमती गृहान्॥ ४॥

[[2-6-10-5]]

वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज।
 देव इन्द्रो नरशःसः।
 त्रिवरुथस्त्रिवन्धुरः।
 देवमिन्द्रमवर्धयत्।
 शतेन शितिपृष्ठानामाहितः।
 सहस्रेण प्रवर्तते।

मि॒त्राव॒रुणोदस्य हो॒त्रमही॑तः ।
 बृ॒हस्पतिः स्तो॒त्रम् ।
 अ॒श्विना॒ऽध्वर्यवम् ।
 व॒सुवने॑ वसुधेयस्य वेतु॑ यज ॥ ५ ॥

[[2-6-10-6]]

दे॒व इन्द्रो॑ वन्स्पतिः ।
 हि॒रण्यपर्णो॑ मधुशाखः सुपि॒प्लः ।
 दे॒वमिन्द्रमवर्धयत् ।
 दि॒वमग्रेणाप्रात् ।
 आ॒ऽन्तरिक्षं पृथि॒वीमंदृश्हीत् ।
 व॒सुवने॑ वसुधेयस्य वेतु॑ यज ।
 दे॒वं बृही॒र्वारितीनाम् ।
 दे॒वमिन्द्रमवर्धयत् ।
 स्वास॒स्थमिन्द्रेणासन्नम् ।
 अ॒न्या बृही॒श्चभ्यभूत् ।
 व॒सुवने॑ वसुधेयस्य वेतु॑ यज ।
 दे॒वो अ॒ग्निः स्विष्टकृत् ।
 दे॒वमिन्द्रमवर्धयत् ।
 स्विष्टं कुर्वन्त्स्विष्टकृत् ।
 स्विष्टम॒द्य करोतु॑ नः ।
 व॒सुवने॑ वसुधेयस्य वेतु॑ यज ॥ ६ ॥
 वि॒यन्तु॑ यज शिक्षि॒ते शिक्षि॒ते व॒सुवने॑ वसुधेयस्य वीतां॑ यज गृहान्वेतु॑ यजाभूत्पद्म ॥ १० ॥
 दे॒वं बृही॒दीद्वारो॑ दे॒वी उ॒षासा॑ नक्तो॑ दे॒वी जोष्टी॑ दे॒वी ऊर्जाहुती॑ दे॒वा दैव्या॑ होतारा॑ शिक्षि॒तौ॑
 दे॒वीस्ति॒स्ति॒स्तो॑ दे॒वीः पर्ति॑ दे॒व इन्द्रो॑ नराशङ्सो॑ दे॒व इन्द्रो॑ वन्स्पतिर्दे॒वं बृही॒र्वारितीनां॑ दे॒वो अ॒ग्निः॑
 स्विष्टकृद्वेवम् ॥
 वेतु॑ वि॒यन्तु॑ चतुर्वी॑तामेको॑ वियन्तु॑ चतुर्वी॑तु॑ । अ॒वर्धयदवर्धयच्चिरवर्धतामेको॑वर्धयङ्ग्नश्चतुरवर्धयत् ।
 वस्तोरा॑ वृत्सेन॑ दैवी॒रयावीषङ्ग्न॑ हृतास्पृक्षच्छतेन॑ दि॒वमिन्द्रङ्ग्न॑ स्वास॒स्थङ्ग्न॑ स्विष्टम् । स्विष्टङ्ग्न॑ शिक्षि॒ते॑
 शिक्षि॒ते॑ शिक्षि॒तौ॑ ॥

[[2-6-11-1]]

होता यक्षत्सुमिधाऽग्निमिडस्पदे।
 अश्विनेन्द्रः सरस्वतीम्।
 अजो धूमो न गोधूमैः क्लैर्भेषजम्।
 मधु शर्षैर्न तेज इन्द्रियम्।
 पयः सोमः परिस्तुता घृतं मधु।
 वियन्त्वाज्यस्य होतर्यजे।
 होता यक्षत्तनुनपात्सरस्वती।
 अविर्मेषो न भेषजम्।
 पथा मधुमताऽभरन्।
 अश्विनेन्द्राय वीर्यम्॥ १॥

[[2-6-11-2]]

बद्रैरुपवाकाभिर्भेषजं तोकमभिः।
 पयः सोमः परिस्तुता घृतं मधु।
 वियन्त्वाज्यस्य होतर्यजे।
 होता यक्षन्नराशशसं न नग्नहुम्।
 पतिःसुरायै भेषजम्।
 मेषः सरस्वती भिषक्।
 रथो न चन्द्रश्चिनोर्वपा इन्द्रस्य वीर्यम्।
 बद्रैरुपवाकाभिर्भेषजं तोकमभिः।
 पयः सोमः परिस्तुता घृतं मधु।
 वियन्त्वाज्यस्य होतर्यजे॥ २॥

[[2-6-11-3]]

होता यक्षदिडेडित आजुहानः सरस्वतीम्।
 इन्द्रं बलैन वर्धयन्।
 ऋषभेण गर्वन्द्रियम्।
 अश्विनेन्द्राय वीर्यम्।
 यवैः कर्कन्धुभिः।
 मधु लजैर्न मासरम्।
 पयः सोमः परिस्तुता घृतं मधु।

वियन्त्वाज्यस्य होतुर्यजे।
होता यक्षद्वृहिः सुष्टरीमोर्णप्रदाः।
भिषजासत्या ॥ ३ ॥

[[2-6-11-4]]

भिषजाऽश्विनाऽश्वा शिशुमती।
भिषग्धेनुः सरस्वती।
भिषग्दुह इन्द्राय भेषजम्।
पयः सोमः परिस्तुता घृतं मधुं।
वियन्त्वाज्यस्य होतुर्यजे।
होता यक्षद्वुरो दिशः।
कवच्यो न व्यचस्वतीः।
अश्विभ्यां न दुरो दिशः।
इन्द्रो न रोदसी दुघैः।
दुहे कामान्त्सरस्वती ॥ ४ ॥

[[2-6-11-5]]

अश्विनेन्द्राय भेषजम्।
शुक्रं न ज्योतिरिन्द्रियम्।
पयः सोमः परिस्तुता घृतं मधुं।
वियन्त्वाज्यस्य होतुर्यजे।
होता यक्षत्सुपेशसोषे नक्तंदिवा॥।
अश्विना संजानाने।
समञ्जाते सरस्वत्या।
त्विषिमिन्द्रे न भेषजम्।
श्येनो न रजसा हृदा।
पयः सोमः परिस्तुता घृतं मधु ॥ ५ ॥

[[2-6-11-6]]

वियन्त्वाज्यस्य होतुर्यजे।
होता यक्षद्वैव्या होतारा भिषजाऽश्विना॥।
इन्द्रं न जागृती दिवा नक्तं न भेषजैः।

शू॒॒ सरस्वती भि॒षक् ।
 सीसै॑न दुह इन्द्रि॒यम् ।
 प्यः सोमः परिस्तुता॑ घृ॒तं मधु॑ ।
 वियन्त्वाज्यस्य॑ होत॒र्यजे॑ ।
 होता॑ यक्षत्ति॒स्तो देवीर्न भै॒षजम् ।
 त्रया॒स्त्रिधातवो॑पसः॑ ।
 रू॒पमिन्द्रै॑ हि॒रण्ययै॑म् ॥

[[2-6-11-7]]

अश्विनेडा॑ न भारती॑ ।
 वा॒चा॑ सरस्वती॑ ।
 मह॑ इन्द्राय॑ दधुरिन्द्रि॒यम् ।
 प्यः सोमः परिस्तुता॑ घृ॒तं मधु॑ ।
 वियन्त्वाज्यस्य॑ होत॒र्यजे॑ ।
 होता॑ यक्षु॒त्वष्टारामिन्द्र॒म॒श्विना॑ ॥
 भी॒षजं॑ न सरस्वती॑म् ।
 ओजो॑ न जू॒तिरिन्द्रि॒यम् ।
 वृ॒क्तो॑ न रभ॒सो भि॒षक् ।
 यशः॑ सुरया॑ भै॒षजम् ॥ ७ ॥

[[2-6-11-8]]

श्रि॒या॑ न मासरम् ।
 प्यः सोमः परिस्तुता॑ घृ॒तं मधु॑ ।
 वियन्त्वाज्यस्य॑ होत॒र्यजे॑ ।
 होता॑ यक्षद्वन्द्व॒स्पति॑म् ।
 शमि॒तारङ् शतक्रतुम् ।
 भी॒मं॑ न मन्यु॒ः राजानं व्याघ्रं॑ नमस्त्रश्विना॑ भाम॑म् ।
 सरस्वती॑ भि॒षक् ।
 इन्द्राय॑ दुह इन्द्रि॒यम् ।
 प्यः सोमः परिस्तुता॑ घृ॒तं मधु॑ ।
 वियन्त्वाज्यस्य॑ होत॒र्यजे॑ ॥ ८ ॥

[[2-6-11-9]]

होता यक्षदुग्धिः स्वाहाऽज्यस्य स्तोकानाम्।
 स्वाहा मेदसां पृथक्।
 स्वाहा छागमधिभ्याम्।
 स्वाहा मेषः सरस्वत्यै।
 स्वाह॑भमिन्द्राय सि॒हाय सहसेन्द्रियम्।
 स्वाहा॒ऽग्निं न भै॒षजम्।
 स्वाहा॒ सोममिन्द्रियम्।
 स्वाहेन्द्रः सुत्रामाणः सवितारं वरुणं भिषजां पतिम्।
 स्वाहा॒ वनस्पति॒ प्रियं पाथो न भै॒षजम्।
 स्वहा॑ देवाः आ॒ज्यपान्॥ ९॥

[[2-6-11-10]]

स्वाहा॒ऽग्निः होत्राज्ञुषाणो अ॒ग्निभै॒षजम्।
 पयः सोमः परिस्तुता॑ धृतं मधु॑।
 वियन्त्वाज्यस्य होतर्यजे।
 होता यक्षदुश्चिना॑ सरस्वती॒मिन्द्रः सुत्रामाणम्।
 इमे सोमाः सुरामाणः।
 छागै॒र्न मै॒षै॒र्वै॒ष्मै॒ः सुताः।
 शष्ठै॒र्न तोक्मै॒ः।
 ल॒जै॒र्महस्वन्तः।
 मदा॑ मासरेण परिष्कृताः।
 शुक्राः पयस्वन्तो॒ऽमृताः।
 प्रस्थिता वो मधुश्चुतः।
 तान॒श्चिना॑ सरस्वती॒न्द्रः सुत्रामा॑ वृत्रहा।
 जुषन्ताः॑ सौम्यं मधु॑।
 पिबन्तु मदन्तु वियन्तु॑ सोमै॒म्।
 होतर्यजे॥ १०॥
 वीर्य॑ वियन्त्वाज्यस्य होतर्यजे॑ नासत्या॑ सरस्वती॑ मधु॑ हिरण्यय॑ भै॒षजं वियन्त्वाज्यस्य
 होतर्यजा॑ज्यपान॑मृता॑ पञ्चं च॥ ११॥

समिधाऽग्निः षट्। तनूपात्सुप्त। नरशःसमृष्टि। इडेडितो यवैरष्टौ। बृहिः सुप्त। दुरोऽधिना नव।
 सुपेशासोषे नक्तमृष्टिः। दैव्या होतारा सीसेन रसः। तिष्वस्त्वष्टारमष्टावष्टौ। वनस्पतिमृष्टि। अग्निं
 त्रयोदश। अश्विना द्वादश त्रयोदश॥
 समिधाऽग्निं बदैर्बदैर्यवैरश्विना त्विष्मिश्विना न भेषजः रूपमश्विना भीमं भामम्॥

[[2-6-12-1]]

समिद्धो अग्निरश्विना।
 तुप्तो घर्मा विराट्थसुतः।
 दुहे धेनुः सरस्वती।
 सोमः शुक्रमिहेन्द्रियम्।
 तनूपा भिषजा सुते।
 अश्विनोभा सरस्वती।
 मध्वा रजाःसीन्द्रियम्।
 इन्द्राय पथिभिर्वहान्।
 इन्द्रायेन्दुः सरस्वती।
 नरशःसेन नग्नहुः॥ १॥

[[2-6-12-2]]

अधातामश्विना मधु।
 भेषजं भिषजा सुते।
 आजुहाना सरस्वती।
 इन्द्रायेन्द्रियाणि वीर्यम्।
 इडाभिरश्विनाविषम्।
 समूर्जः सः रुयिं दधुः।
 अश्विना नमुचेः सुतम्।
 सोमः शुक्रं परिस्तुता।
 सरस्वती तमाभरत्।
 बृहिषेन्द्राय पातवे॥ २॥

[[2-6-12-3]]

कवष्यो न व्यचस्वतीः।
 अश्विभ्यां न दुरो दिशः।

इन्द्रो न रोदसी दुधै।
 दुहे कामान्त्सरस्वती।
 उषासा नक्तमश्विना।
 दिवेन्द्रः सायमिन्द्रियैः।
 संजानाने सुपेशसा।
 समझाते सरस्वत्या।
 पातं नौ अश्विना दिवा॥
 पाहि नक्तः सरस्वति ॥ ३ ॥

[[2-6-12-4]]

दैव्या होतारा भिषजा।
 पातमिन्द्रः सचा सुते।
 तिष्ठस्त्रेधा सरस्वती।
 अश्विना भारतीडा।
 तीव्रं परिस्तुता सोमम्।
 इन्द्राय सुषवुर्मदम्।
 अश्विना भेषजं मधु।
 भेषजं नः सरस्वती।
 इन्द्रे त्वष्टा यशः श्रियम्।
 रूपः रूपमधुः सुते।
 ऋतुथेन्द्रो वनस्पतिः।
 शशमानः परिस्तुता॥
 कीलालमश्विभ्यां मधु।
 दुहे धेनुः सरस्वती।
 गोभिर्न सोममश्विना।
 मासरेण परिष्कृता।
 समधाताः सरस्वत्या।
 स्वाहेन्द्रै सुतं मधु॥ ४ ॥
 नम्हुः पातवे सरस्वत्यधुः सुतैऽष्टौ च॥ १२ ॥

[[2-6-13-1]]

अश्विना॑ ह॑विरिन्द्रि॒यम्।
नमुचेर्धि॑या सरस्वती॑।
आ शुक्रमा॑सुराद्व॒सु।
म॒घमिन्द्र॑य जभ्रि॒रे।
यम॑श्विना॑ सरस्वती॑।
ह॑विषेन्द्र॑मवर्धयन्।
स विभेद॑ वलं म॒घम्।
नमुचावासुरे सचा॑॥
तमिन्द्र॑ पश्वः सचा॑॥
अश्विनो॑भा सरस्वती॑॥ १॥

[[2-6-13-2]]

दधाना॑ अभ्य॑नूषत।
ह॑विषा॑ यज्ञमिन्द्रि॒यम्।
य इन्द्र॑ इन्द्रि॒यं दुधुः।
सविता॑ वरुणो॑ भगः।
स सुत्रामा॑ ह॑विष्ठतिः।
यज्मानाय सश्वत।
सविता॑ वरुणो॑ दधत्।
यज्मानाय दृशुषै॑।
आदत्त॑ नमुचेर्वसु।
सुत्रामा॑ बलमिन्द्रि॒यम्॥ २॥

[[2-6-13-3]]

वरुणः क्षुत्तमिन्द्रि॒यम्।
भगै॒न सविता॑ श्रिय॑म्।
सुत्रामा॑ यशस्सा॑ बल॑म्।
दधाना॑ यज्ञमाशत।
अश्विना॑ गोभिरिन्द्रि॒यम्।
अश्वेभिर्वीर्य॑ बल॑म्।
ह॑विषेन्द्र॑ सरस्वती॑।

यजमानमवर्धयन्।
 ता नासत्या सुपेशसा।
 हिरण्यवर्तनी नरा॥
 सरस्वती हृषिष्ठती।
 इन्द्र कर्मसु नोऽवत।
 ता भिषजा सुकर्मणा।
 सा सुदुघा सरस्वती।
 स वृत्रहा शतक्तुः।
 इन्द्राय दधुरिन्द्रियम्॥ ३॥
 उभा सरस्वती बलमिन्द्रियं नरा षड्॥ १३॥

[[2-6-14-1]]

देवं बर्हिः सरस्वती।
 सुदेवमिन्द्रे अश्विना॥
 तेजो न चक्षुरक्ष्योः।
 बर्हिषा दधुरिन्द्रियम्।
 वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज।
 देवीद्वारा अश्विना॥
 भिषजेन्द्रे सरस्वती।
 प्राणं न वीर्यं नसि।
 द्वारा दधुरिन्द्रियम्।
 वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज॥ १॥

[[2-6-14-2]]

देवी उषासावश्विना॥
 भिषजेन्द्रे सरस्वती।
 बलं न वाचमस्यै।
 उषाभ्यां दधुरिन्द्रियम्।
 वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज।
 देवी जोष्टी अश्विना॥
 सुत्रामेन्द्रे सरस्वती।

श्रोत्रं न कर्णीयोर्यशः।
जोर्षीभ्यां दधुरिन्द्रियम्।
वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज॥ २॥

[[2-6-14-3]]

देवी ऊर्जाहुती दुधे सुदूधै।
पयसेन्द्रः सरस्वत्यश्विना भिषजाऽवत।
शुक्रं न ज्योतिः स्तनयोराहुती धत्त इन्द्रियम्।
वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज।
देवा देवानां भिषजा॥
होताराविन्द्रमश्विना॥
वषङ्करैः सरस्वती।
त्विषिं न हृदये मतिम्।
होतृभ्यां दधुरिन्द्रियम्।
वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज॥ ३॥

[[2-6-14-4]]

देवीस्तिस्तिस्तो देवीः।
सरस्वत्यश्विना भारतीडा॥
शूं न मध्ये नाभ्याम्।
इन्द्राय दधुरिन्द्रियम्।
वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज।
देव इन्द्रो नराशःसः।
त्रिवरुथः सरस्वत्याऽशिभ्यामीयते रथः।
रेतो न रूपममृतं जनित्रम्।
इन्द्राय त्वष्टा दधदिन्द्रियाणि।
वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज॥ ४॥

[[2-6-14-5]]

देव इन्द्रो वनस्पतिः।
हिरण्यपर्णो अशिभ्याम्।
सरस्वत्याः सुपिप्लः।

इन्द्राय पच्यते मधुं।
 ओजो न जूतिमृषभो न भार्मम्।
 वनसपतिर्नो दधिन्द्रियाणि।
 वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज।
 देवं बर्हिवारितीनाम्।
 अच्वरे स्तीर्णमश्विभ्याम्।
 ऊर्णम्रदाः सरस्वत्याः ॥ ५॥

[[2-6-14-6]]

स्योनमिन्द्र ते सदः।
 ईशायै मन्युः राजानं बर्हिषा दधुरिन्द्रियम्।
 वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज।
 देवो अग्निः स्विष्टकृत्।
 देवान्यक्षयथायथम्।
 होताराविन्द्रमश्विना॑।
 वाचा वाचः सरस्वतीम्।
 अग्निः सोमङ्ग्स्विष्टकृत्।
 स्विष्ट इन्द्रः सुत्रामा सविता वरुणो भिषक्।
 इष्टो देवो वनसपतिः।
 स्विष्ट देवा आज्यपाः।
 इष्टो अग्निरभिना॑।
 होता॑ होत्रे स्विष्टकृत्।
 यशो न दधिन्द्रियम्।
 ऊर्जमपचितिङ्ग्स्वधाम्।
 वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज॥ ६॥

द्वारौ दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज जोष्टीभ्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज
 होतृभ्यां दधुरिन्द्रियं वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यजेन्द्रियाणि वसुवने वसुधेयस्य वियन्तु यज सरस्वत्या॑
 वनसपतिः षड्॥ १४॥

देवं बर्हिद्वीर्द्वारो देवी उषासावश्विना॑ देवी जोष्टी देवी ऊर्जाहुती देवा देवाना॑ भिषजा॑
 वषद्वारेद्वीस्तुस्तुस्तुस्तु देवीः सरस्वती देव इन्द्रो नरशशसो देव इन्द्रो वनस्पतिर्देवं बर्हिवारितीनां देवो

अग्निः स्विष्टकृद्देवान्॥

सुमिधाऽग्निं देवं बर्हिः सरस्वत्यश्विना सर्वे वियन्तु। द्वारस्तिस्रः सर्वे वियन्तु। अज इन्द्रमोजोऽग्निंपरः सरस्वतीम्। नक्तंपूर्वः सरस्वति। अन्यत्र सरस्वती। मिषकपूर्वं दुह इन्द्रियम्। अन्यत्र दधुरिन्द्रियम्। सौत्रामण्याऽ सुतासुती। अञ्जन्त्ययं यजमानः॥

[[2-6-15-1]]

अग्निमय होतारमवृणीत।

अयः सुतासुती यजमानः।

पचन्पक्तीः।

पचन्पुरोडाशान्।

गृहन्यहान्।

बन्धन्नश्विभ्यां छागऽ सरस्वत्या इन्द्राय।

बन्धन्त्सरस्वत्यै मेषमिन्द्रायाश्विभ्याम्।

बन्धन्निन्द्रायर्षभमश्विभ्याऽ सरस्वत्यै।

सूपस्था अद्य देवो वनस्पतिरभवत्।

अश्विभ्यां छागैन सरस्वत्या इन्द्राय॥ १॥

[[2-6-15-2]]

सरस्वत्यै मेषेणेन्द्रायाश्विभ्याम्।

इन्द्रायर्षभेणाश्विभ्याऽ सरस्वत्यै।

अक्षऽस्तान्मैदुस्तः प्रति पचताऽग्रभीषुः।

अवीवृधन्त ग्रहैः।

अपातामश्विना सरस्वतीन्द्रः सुत्रामा वृत्रहा।

सोमान्त्सुराम्णः।

उपौ उकथामदाः श्रौद्विमदा अदन्।

अवीवृधन्ताङ्गूषैः।

त्वामद्यर्षे आर्षयर्षीणां नपादवृणीत।

अयः सुतासुती यजमानः।

बहुभ्य आसंगतेभ्यः।

एष मै देवेषु वसुवार्या यक्ष्यत इति।

ता या देवा देवदानान्यदुः।

तान्यस्मा आ च शास्त्रं।

आ च गुरस्त्रं।

इषितश्च होतरसि भद्रवाच्याय प्रेषितो मानुषः।

सूक्तवाकाय सूक्ता ब्रूहि॥ २॥

इन्द्राय यजमानः सप्त च॥ १५॥

[[2-6-16-1]]

उशन्तस्त्वा हवामह् आ नौ अग्ने सुकेतुना॑।

त्वं सौम मुहे भग्नं त्वं सौम प्रचिकितो मनीषा।

त्वया हि नः पितरः सोम पूर्वं त्वं सौम पितृभिः संविदानः।

बर्हिषदः पितर आऽहं पितृन्।

उपहृताः पितरोऽग्निष्वात्ताः पितरः।

अग्निष्वात्तानृतुमतो हवामहे।

नराशःसे सोमपीथं य आशुः।

ते नौ अर्वन्तः सुहवा भवन्तु।

शं नौ भवन्तु द्विपदे शं चतुष्पदे।

ये अग्निष्वात्ता येऽनग्निष्वात्ताः॥ १॥

[[2-6-16-2]]

अङ्गोमुच्चः पितरः सोम्यासः।

परेऽवरेऽमृतासो भवन्तः।

अधिब्रुवन्तु ते अवन्त्वस्मान्।

वान्यायै दुग्धे जुषमाणाः करुम्भम्।

उदीराणा अवरे परे च।

अग्निष्वात्ता ऋतुभिः संविदानाः।

इन्द्रवन्तो हविरिदं जुषन्ताम्।

यदग्ने कव्यवाहनं त्वमग्ने ईडितो जातवेदः।

मातली कव्यैः।

ये तातृपुदैवत्रा जेहमानाः।

होत्रावृधः स्तोमतष्टासो अक्षैः।

आऽग्ने याहि सुविदत्रैभिर्वर्वाङ्।

सूत्यैः कव्यैः पितृभिर्धर्मसद्भिः ।
 हृव्यवाहमजरं पुरुप्रियम् ।
 अग्निं घृतेन हविषा सपर्यन् ।
 उपासदं कव्यवाहं पितृणाम् ।
 स नः प्रजां वीरवतीः समृष्टवतु ॥ २ ॥
 अनग्निष्वात्ता जेहमानाः सप्त च ॥ १६ ॥

[[2-6-17-1]]

होता यक्षदिडस्पदे ।
 समिधानं महद्यशः ।
 सुषमिद्धं वरैण्यम् ।
 अग्निमिन्द्रं वयोधसम् ।
 गायत्रीं छन्दं इन्द्रियम् ।
 अविं गां वयो दधत् ।
 वेत्वाज्यस्य होतर्यजे ।
 होता यक्षच्छुचिव्रतम् ।
 तनूनपातमुद्भिदम् ।
 यं गर्भमादितिर्दुधे ॥ १ ॥

[[2-6-17-2]]

शुचिमिन्द्रं वयोधसम् ।
 उष्णिहं छन्दं इन्द्रियम् ।
 दित्यवाहं गां वयो दधत् ।
 वेत्वाज्यस्य होतर्यजे ।
 होता यक्षदीडेन्यम् ।
 ईडितं वृत्रहन्तमम् ।
 इडाभिरीज्यः सहः ।
 सोममिन्द्रं वयोधसम् ।
 अनुष्टुभं छन्दं इन्द्रियम् ।
 त्रिवत्सं गां वयो दधत् ॥

[[2-6-17-3]]

वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षत्सुबर्हिषदम्।
 पूषपवन्तममर्त्यम्।
 सीदन्तं बर्हिषि प्रिये।
 अमृतेन्द्रं वयोधसम्।
 बृहतीं छन्दं इन्द्रियम्।
 पञ्चाविं गां वयो दधत्।
 वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षद्यच्चस्वतीः।
 सुप्रायणा ऋतुवृधः ॥ ३॥

[[2-6-17-4]]

द्वारौ देवीर्हिण्यर्थीः।
 ब्रह्माण इन्द्रं वयोधसम्।
 पञ्चि छन्दं इहेन्द्रियम्।
 तुर्यवाहं गां वयो दधत्।
 वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षत्सुपेशसे।
 सुशिल्पे बृहती उभे।
 नक्तोषासा न दर्शते।
 विश्वमिन्द्रं वयोधसम्।
 त्रिष्टुभं छन्दं इन्द्रियम् ॥ ४॥

[[2-6-17-5]]

पष्ठवाहं गां वयो दधत्।
 वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
 होता यक्षत्प्रचेतसा।
 देवानामुत्तमं यशः।
 होतारा दैव्या कवी।
 सयुजेन्द्रं वयोधसम्।
 जगतीं छन्दं इहेन्द्रियम्।

अनद्वाहं गां वयो दधत्।
वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
होता यक्षत्पेशस्वतीः ॥ ५॥

[[2-6-17-6]]

तिस्रो देवीर्हिरण्यर्यीः ।
भारतीर्बृहतीर्महीः ।
पतिमिन्द्रं वयोधसम्।
विराजं छन्दं इहेन्द्रियम्।
धेनुं गां न वयो दधत्।
वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
होता यक्षत्सुरेतसम्।
त्वष्टारं पुष्टिवर्धनम्।
रूपाणि विभ्रतं पृथक्।
पुष्टिमिन्द्रं वयोधसम्॥ ६॥

[[2-6-17-7]]

द्विपदं छन्दं इहेन्द्रियम्।
उक्षाणं गां न वयो दधत्।
वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
होता यक्षच्छतक्रतुम्।
हिरण्यपर्णमुक्तिनम्।
रशनां विभ्रतं वशिम्।
भगमिन्द्रं वयोधसम्।
कुकुभं छन्दं इहेन्द्रियम्।
वशां वेहतं गां न वयो दधत्।
वेत्वाज्यस्य होतुर्यज।
होता यक्षत्स्वाहाकृतीः ।
अग्निं गृहपतिं पृथक्।
वरुणं भेषजं कविम्।
क्षत्तमिन्द्रं वयोधसम्।

अतिष्ठन्दसं छन्दे इन्द्रियम्।

बृहदृषभं गां वयो दधत्।

वेत्वाज्यस्य होतर्यजे॥ ७॥

दुधे दधृतावृधे इन्द्रियं पेशस्वतीर्वयोधसं वेत्वाज्यस्य होतर्यजे सुस च॥ १७॥

इडस्पदेऽग्निं गायत्रीं त्र्यविम्। शुचिव्रतशुचिमुष्णिहै दित्यवाहैम्। ईडेऽन्यसौममनुष्टुभै त्रिवत्सम्। सुबर्हिषदम्मृतेन्द्रं बृहतीं पञ्चाविम्। व्यचस्वतीः सुप्रायणा द्वारौ ब्रह्माणः पञ्जिमिह तुर्यवाहैम्। सुपेशसे विश्वमिन्द्रं त्रिष्टुभै पष्टवाहैम्। प्रचैतसा सुयुजेन्द्रं जगतीमिहानन्द्वाहैम्। पेशस्वतीस्तिस्रो भारतीः पति विराजमिह धेनुं न। शतक्रतुं भगमिन्द्रं ककुभमिह वशां वेहतं गां न। स्वाहाकृतीः क्षत्रमतिष्ठन्दसं बृहदृषभं गां वयः। इन्द्रियमृषिवसुनवदशेहैन्द्रियमष्ट नव दश गां न वयो दधत्सर्ववेतु॥

[[2-6-18-1]]

समिद्धो अग्निः सुमिधा॥

सुषमिद्धो वरेण्यः।

गायत्री छन्दे इन्द्रियम्।

त्र्यविगौर्वयो दधुः।

तनूनपाच्छुच्छिव्रतः।

तनूनपाच्च सरस्वती।

उष्णिकछन्दे इन्द्रियम्।

दित्यवाङ्गौर्वयो दधुः।

ईडाभिरग्निरीज्यः।

सोमां देवो अमर्त्यः॥ १॥

[[2-6-18-2]]

अनुष्टुप्छन्दे इन्द्रियम्।

त्रिवत्सो गौर्वयो दधुः।

सुबर्हिरग्निः पूषणवान्।

स्तीर्णवर्हिरमर्त्यः।

बृहती छन्दे इन्द्रियम्।

पञ्चाविगौर्वयो दधुः।

दुरां देवीर्दिशौ महीः।

ब्रह्मा देवो बृहस्पतिः।

पञ्जिश्छन्द इहेन्द्रियम्।
तुर्यवाङ्मौर्वयो दधुः ॥ २ ॥

[[2-6-18-3]]

उषे यही सुपेशसा।
विश्वे देवा अमर्त्याः।
त्रिष्टुप्छन्द इन्द्रियम्।
पष्ठवाङ्मौर्वयो दधुः।
दैव्या होतारा भिषजा।
इन्द्रेण सयुजा युजा।
जगती छन्द इहेन्द्रियम्।
अनञ्चान्गौर्वयो दधुः।
तिस्त्र इडा सरस्वती।
भारती मरुतो विशः ॥ ३ ॥

[[2-6-18-4]]

विराट् छन्द इहेन्द्रियम्।
घेनुगौर्न वयो दधुः।
त्वष्टा तुरीपो अद्भुतः।
इन्द्रामी पुष्टिवर्धना।
द्विपाच्छन्द इहेन्द्रियम्।
उक्षा गौर्न वयो दधुः।
शमिता नो वनस्पतिः।
सविता प्रसुवन्भग्नम्।
कुकुच्छन्द इहेन्द्रियम्।
वशा वेहद्वौर्न वयो दधुः।
स्वाहा यज्ञं वरुणः।
सुक्षत्रो भैषजं करत्।
अतिच्छन्दाश्छन्द इन्द्रियम्।
बृहदृषभो गौर्वयो दधुः ॥ ४ ॥
अमर्त्यस्तुर्यवाङ्मौर्वयो दधुर्विशो वशा वेहद्वौर्न वयो दधुश्वत्वारि च ॥ १८ ॥

[[2-6-19-1]]

वसन्तेर्नुर्ना देवाः।
 वसवस्त्रिवृता स्तुतम्।
रथन्तरेण तेजसा।
हविरिन्द्रे वयौ दधुः।
ग्रीष्मेण देवा ऋतुना॥।
रुद्राः पञ्चदशो स्तुतम्।
बृहता यशसा बलम्।
हविरिन्द्रे वयौ दधुः।
वर्षाभिर्ऋतुनाऽऽदित्याः।
 स्तोमे सप्तदशो स्तुतम्॥ १॥

[[2-6-19-2]]

वैरूपेण विशौजसा।
हविरिन्द्रे वयौ दधुः।
शारदेन्तर्नुर्ना देवाः।
एकविंश्श ऋभवः स्तुतम्।
वैराजेन श्रिया श्रियम्।
हविरिन्द्रे वयौ दधुः।
हेमन्तेर्नुर्ना देवाः।
मरुतस्त्रिणवे स्तुतम्।
बलैन् शकरीः सहः।
हविरिन्द्रे वयौ दधुः।
शैशिरेण्टर्नुर्ना देवाः।
त्रयस्त्रिंशैऽमृतं स्तुतम्।
सत्येन रेवतीः क्षत्रम्।
हविरिन्द्रे वयौ दधुः॥ २॥
 स्तोमे सप्तदशो स्तुतः सहौ हविरिन्द्रे वयौ दधुश्चत्वारि च॥ १९॥
वसन्तेर्न ग्रीष्मेण वर्षाभिः शारदेन हेमन्तेर्न शैशिरेण षट्॥

[[2-6-20-1]]

देवं बर्हिरिन्द्रं वयोधसम्।
 देवं देवमवर्धयत्।
 गायत्रिया छन्दसेन्द्रियम्।
 तेज इन्द्रे वयो दधत्।
 वसुवनै वसुधेयस्य वेतु यज।
 देवीद्वारां देवमिन्द्रं वयोधसम्।
 देवीदेवमवर्धयन्।
 उष्णिहा छन्दसेन्द्रियम्।
 प्राणमिन्द्रे वयो दधत्।
 वसुवनै वसुधेयस्य वियन्तु यज॥ १॥

[[2-6-20-2]]

देवी देवं वयोधसम्।
 उषे इन्द्रमवर्धताम्।
 अनुष्टुभा छन्दसेन्द्रियम्।
 वाचमिन्द्रे वयो दधत्।
 वसुवनै वसुधेयस्य वीतां यज।
 देवी जोष्टी देवमिन्द्रं वयोधसम्।
 देवी देवमवर्धताम्।
 बृहत्या छन्दसेन्द्रियम्।
 श्रोत्रमिन्द्रे वयो दधत्।
 वसुवनै वसुधेयस्य वीतां यज॥ २॥

[[2-6-20-3]]

देवी ऊर्जाहुती देवमिन्द्रं वयोधसम्।
 देवी देवमवर्धताम्।
 पङ्ग्या छन्दसेन्द्रियम्।
 शुक्रमिन्द्रे वयो दधत्।
 वसुवनै वसुधेयस्य वीतां यज।
 देवा दैव्या होतारा देवमिन्द्रं वयोधसम्।
 देवा देवमवर्धताम्।

त्रिष्टुभा छन्दसेन्द्रियम्।
 त्विषि॒मिन्द्रे वयो॑ दधत्।
 वसुवने॑ वसुधेयस्य वीतां॑ यज॥ ३॥

[[2-6-20-4]]

देवीस्ति॒स्ति॒स्तो॑ देवीर्वयो॑धसं॒म्।
 पति॒मिन्द्र॒मवर्धयन्।
 जगत्या॑ छन्दसेन्द्रियम्।
 बल॒मिन्द्रे॑ वयो॑ दधत्।
 वसुवने॑ वसुधेयस्य वियन्तु॑ यज।
 देवो॑ नराशः॒सौ॑ देवमिन्द्र॑ वयो॑धसं॒म्।
 देवो॑ देवमवर्धयत्।
 विराजा॑ छन्दसेन्द्रियम्।
 रेत् इन्द्रे॑ वयो॑ दधत्।
 वसुवने॑ वसुधेयस्य वेतु॑ यज॥ ४॥

[[2-6-20-5]]

देवो॑ वनस्पतिर्देवमिन्द्र॑ वयो॑धसं॒म्।
 देवो॑ देवमवर्धयत्।
 द्विपदा॑ छन्दसेन्द्रियम्।
 भग्मिन्द्रे॑ वयो॑ दधत्।
 वसुवने॑ वसुधेयस्य वेतु॑ यज।
 देवं बृहिर्वारितीनां॑ देवमिन्द्र॑ वयो॑धसं॒म्।
 देवो॑ देवमवर्धयत्।
 कुकुभा॑ छन्दसेन्द्रियम्।
 यशा॑ इन्द्रे॑ वयो॑ दधत्।
 वसुवने॑ वसुधेयस्य वेतु॑ यज।
 देवो॑ अग्निः॑ स्विष्टकृदेवमिन्द्र॑ वयो॑धसं॒म्।
 देवो॑ देवमवर्धयत्।
 अतिच्छन्दसा॑ छन्दसेन्द्रियम्।
 क्षत्रमिन्द्रे॑ वयो॑ दधत्।

वसुवने वसुधेयस्य वेतु यज ॥ ५ ॥

वियन्तु यज वीतां यज वीतां यज वेतु यज वेतु यज पञ्च च ॥ २० ॥

देवं बर्हिगायत्रिया तेजः । देवीद्वारे उष्णिहा प्राणम् । देवी देवमुषे अनुष्टुभा वाचम् । देवी जोष्टी बृहत्या श्रोत्रम् । देवी ऊर्जाहुती पङ्क्षा शुक्रम् । देवा दैव्या होतारा त्रिष्टुभा त्विष्मि । देवीस्तिस्तिस्तिस्त्रो देवीः पतिं जगत्या बलम् । देवो नराशः सौ विराजा रेतः । देवो वनस्पतिर्द्विपदा भगम् । देवं बर्हिवारितीनां कुकुभा यशः । देवो अग्निः स्विष्टकृदतिच्छन्दसा क्षत्रम् । वेतु वियन्तु चतुर्वीतामेको वियन्तु चतुर्वीतु । अवर्धयदवर्धयः श्वतुरवर्धतामेको वर्धयः श्वतुरवर्धयत् ॥

स्वाद्वीं त्वा सोमः सुरावन्तः सीसैन मित्रौऽसि यदैवा होता यक्षत्समिधेन्द्रः समिष्ठु इन्द्र आचर्षणिप्रा देवं बर्हिरिन्द्रैऽसुदेवः होता यक्षत्समिधाऽग्निः समिष्ठो अग्निरश्विनाऽश्विना हविरिन्द्रियं देवं बर्हिः सरस्वत्यग्निमयोशन्तो होता यक्षदिडस्पदे समिष्ठो अग्निः समिधा वसन्तेन देवं बर्हिरिन्द्र वयोधसं विश्वातिः ॥ २० ॥

स्वाद्वीं त्वाऽमी मदन्त पितरः साम्राज्याय पूतं पवित्रैणेवाज्यमुषासानका वदैरधातामश्विना देव इन्द्रो वनस्पतिः पष्ठवाहुं गां देवं वयोधसं चतुर्नवतिः ॥ ९४ ॥